

perantibus provincialibus Conciliis controversiam illam finiendi auctoritas non deesset, maluerunt tamen sancti illi Pontifices differre in tempus aliud magis opportunum absolutam determinationem ejus questionis, quam tot magnos viros ab Ecclesia separare. Quia vero temporis opportunitas non ante se obtulit, quam cum Nicænum Concilium celebraretur; idcirco Augustinus toties repetit, in Concilio plenario orbis terræ, questionem illam tandem esse finitam.

At, inquit, Stephanus Papa, congregato Concilio quodam particulari, jussit non rebaptizari, et excommunicandos censuit eos, qui rebaptizarent, ut scribit Dionysius Alexandrinus, Eusebio teste lib. VII hist. cap. 4. et Augustinus lib. de unico Baptismo, c. 44. Igitur questionem Papa cum particulari suo Concilio finire voluit, nec potuit. Proinde necessaria videntur omnino Concilia generalia.

Respondeo, ut lib. IV de Pontifice, cap. 7. jam ante respondi, Stephanum quidem jussisse, ne ii rebaptizarentur, qui essent ab hæreticis baptizati, ac censuisse etiam rebaptizatores esse excommunicandos, non tamen re ipsa illos excommunicasse, id quod manifeste colligitur ex multis antiquis auctoribus. Nam ipse in primis Cyprianus in epistola ad Pompeium non ait, Stephanum excommunicasse, sed excommunicandos putasse, qui contra facerent: « Sacerdotes, inquit, Dei veritatem, Christi, et Ecclesiæ unitatem tuentes abstinendos putat. » Et in epistola ad Jubajanum dicit, se cum collegis suis contrarium sentientibus pacem habere: quod certe non diceret, si aut ab illis ipse excommunicatus fuisset, aut ipse eos excommunicasset: « Nos, inquit, quantum in nobis est, propter hæreticos, cum collegis, et Coepiscopis nostris non contendimus, cum quibus divinam concordiam, et dominicam pacem tenemus. »

Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos de Cypriano sic loquitur: « In communiōe eorum permansit, qui sententiæ suæ contraierant. » Augustinus lib. I de Baptismo, cap. 7. dicit magnos viros, et Ecclesiæ Patres atque Episcopos, hoc est, Stephanum, et Cyprianum, salva pace, et charitate dissensisse. Pacianus epist. 2 ad Sympronianum: « Cyprianus, inquit, in concordia omnium, in pace communi, in confessorum

grege passus est. » Vincentius Lirinensis in suo libello: « O rerum, inquit, mira conversio, auctores ejusdem opinionis, Catholici; consecratores vero, hæretici judicantur. Absolvuntur magistri, condemnantur discipuli, conscriptores librorum filii regni erunt; assertores vero gehenna suscipiet. Nam quis illud Sanctorum omnium, et Episcoporum, et Martyrum lumen beatissimum Cyprianum, cum cæteris collegis suis in æternum dubitet regnaturum esse cum Christo? aut quis contra tam sacrilegus, qui Donatistas et cæteras pestes, quæ illius auctoritate Concilii rebaptizare se jactant, in sempiternum neget auros esse cum Diabolo. »

CAPUT XI.

Concilia Episcoporum aliqua simpliciter esse necessaria.

Quamvis autem generalia Concilia, non sint absolute necessaria, tamen Concilia aliqua, sive generalia, sive particularia sint, omnino necessaria esse ad bonam Ecclesiæ gubernationem, vix in questionem revocari posse dubito: Nam si necesse est, ut veniant scandala, ut ait Dominus, Matth. XVIII. et oportet hæreses esse (1), ut Apostolus ait, I. Corinth. XI, certo necesse est etiam, ut in Ecclesia sit certum aliquod judicium, quo et scandala tolli, et hæreses damnari possint, alioqui brevi tempore Ecclesia universa in partes scinderetur et periret: *Nam omne regnum in seipsum divisum desolabitur* (2).

Etsi vero summus Pontifex judex est, vice Christi, omnium controversiarum, eique obtemperare debet fraternitas universa, ut Cyprianus loquitur lib. I, epist. 3. et nos in libris de Pontifice multis argumentorum generibus demonstravimus; tamen non debet Pontifex in controversiis fidei dijudicandis, aut solo suo judicio fidere, aut expectare divinam revelationem, sed adhibere diligentiam, quantum res tanta postulat, et ordinaria media; et tum demum expectare assistentiam Spiritus sancti, et directionem divinam.

Porro medium ordinarium, ac proinde

(1) Matth. XVIII, 7; I. Cor. XI, 19. — (2) Matth. XII, 25.

necessarium esse Concilium, magnum, aut parvum, unum vel plura, prout ipse judicaverit, facile probari potest.

Primum ex divina illa promissione, Matth. XVIII: *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum* (1). Hunc enim locum de Conciliis intelligit Synodus Chalcedonensis in epist. ad Leonem, et aliæ Synodi, quas in sequenti libro adferemus.

Secundo, ex facto Apostolorum, qui cum possent etiam seorsim singuli definire controversias, tamen ne viderentur negligere medium ordinarium, et a Christo ipso demonstratum, non sine Concilio controversiam de legalibus Antiochiæ exortam definire voluerunt, Act. XV.

Tertio, ex consuetudine totius Ecclesiæ, atque omnium seculorum. Semper enim fuit in Ecclesia ista consuetudo, ut ad res dubias explicandas Concilii Episcoporum haberentur. Et ipsi etiam Romani Pontifices nullam unquam hæresim novam sine novo Concilio damnaverunt, ut cognoscere poterit, qui vel tomos Conciliorum, vel historias Ecclesiasticas evolere voluerit. Quod autem semper, et ab omnibus factum est, quis negare audebit, ordinarium dici posse, et revera esse?

Sed accedat confirmatio ex Patribus. Cyprianus lib. II. ep. I ad Stephanum: « Necesse, inquit, habuimus convenientibus in unum pluribus sacerdotibus cogere, et celebrare Concilium. » Gelasius in tom. de vinc. anathem. : « Si præcessit, inquit, consensus Pontificis, doceatur a quibus, et ubi sit gestus, si secundum Ecclesiæ regulam celebratus, si paterna traditione profectus, si majorum more prolatus, si competenti examinatione depromptus, ubi procul dubio requirendum est, si synodali congregatione celebratus, quod in receptione damnati, et depulsionis Catholici, quia nova est causa, fieri certissimum est. »

Denique, Concilium Toletanum XI, in ipsa præfatione multis verbis demonstrat Conciliorum in Ecclesia necessitatem. Sed illa summa est, si Concilia desint, necesse esse, ut omnia vitia, et erroribus continuo repleantur. Itaque etsi posset Deus per absolutam potentiam suam Ecclesiam sine Conciliis conservare: tamen secundum ordinariam providentiam ejus, necessaria Concilia sunt ad bonam Ecclesiæ gubernationem.

(1) Matth. XVIII, 20.

CAPUT XII.

Cujus sit congregare Concilia.

Exposuimus de fine, nunc de causa efficiente explicemus, oportet. Igitur convenit inter nos, et adversarios Concilia Diocesana ab Episcopo; Provincialia ab Archiepiscopo; Nationalia a Patriarcha, vel Primato convocari debere. Id enim cum Augustino epist. 217. ad Victorinum, Catholici omnes verum esse fatentur. Idem fatetur Calvinus lib. IV Instit. cap. 7, §. 8, et Illyricus Cent. IV, c. 7, col. 534.

At de Concilio generali maxima controversia est; si quidem Catholici, munus convocandi Concilia generalia ad Romanum Pontificem proprie pertinere volunt, sic tamen, ut possit etiam alius, Pontifice consentiente, Concilium indicare, quin etiam satis sit, si indictionem factam, ipse postea ratam habeat, et confirmet. At si nec ipse indicat Concilium, nec aliquis alius de ejus mandato, vel consensu, nec ipse saltem approbet indictionem, illud non Concilium, sed conciliabulum fore.

Hæretici autem hujus temporis eam auctoritatem Imperatori attribuant. Ita diserte Lutherus lib. de Conciliis pag. 58. ubi etiam dicit, ideo vocari Concilia universalis, quia ab universali omnium domino Imperatore cogebantur. Carolus Molinaeus in consilio de Concilio Tridentino non recipiendo §. 6. indeprobat non esse recipiendum Tridentinum Concilium, quia non ab Imperatore, sed a Pontifice indictum fuit. Item libellus Protestantium, quo rationem reddunt, cur ad Concilium Tridentinum non venerint. Idem docet Calvinus et Magdeburgenses loco notato: necnon Brentius in Prolegomenis contra Petrum a Soto, et ante hos omnes Nilus in lib. de primatu Papæ.

Esse autem revera Pontificis, non Imperatoris congregare Synodum generalem, primo demonstrari potest ex divinis litteris; nam Concilium Ecclesiæ non est legitimum: nisi congregetur in nomine Christi, ut dicitur Matth. XVIII. et Calvinus admittit lib. IV

Instit. cap. 9, §. 1 et 2. congregari autem in nomine Christi, nihil videtur esse aliud, quam congregari auctoritate Christi, hoc est, ab eo, qui a Christo habeat congregandi auctoritatem. Nam quod Calvinus dicit, congregari in nomine Christi, esse ita congregari, ut solus Christus præsideat, et nullum collegam habeat, sed omnes subiectos, nec est secundum Scripturas, nec est nota sufficiens ad discernenda legitima Concilia: non est inquam, secundum Scripturas; nam in Scripturis, illud: *In nomine*, ubique fere accipitur pro eo, quod est ex auctoritate, ut Marci ult.: *In nomine meo demonia eicient*. Jo. V: *Ego veni in nomine Patris mei*. Mat. VII: *Nomine in nomine tuo prophetavi*. Act. IV: *In qua virtute, aut in quo nomine hoc fecistis?* (1) Nec ullus fortasse occurrit locus, ubi aliquid facere in nomine Christi significet Christum habere præsidentem sine collega. Sed quidquid de hoc sit, illud est certum, non posse hac nota discerni legitima Concilia; nam verum quidem est in legitimo Concilio oportere Christum ita præsidere, ut nullus sit ei collega, sed omnes subiecti; At quis iudicabit? Quis discernet, an Christus ita præsideat cum cogitur Concilium, an non? Nec enim Christus visibilis forma in Conciliis præsident.

Respondet Calvinus, facile id posse discerni; tunc enim Christum sine collega præsidere, cum totum concessum verbo, et spiritu suo moderatur; hoc est, cum nihil de suo capite, sed omnia secundum Scripturam regulam Episcopi definiunt.

At hoc ipsum est ambiguum, et obscurum, nam et adversarii in suis Conciliis, et Catholici in suis affirmant, se nihil ex proprio capite comminisci, sed omnia ex divinis litteris depromere. Quis igitur iudicabit, utri verum Concilium faciant? Quare si congregari in nomine Christi, est Christum præsidentem habere, ut Calvinus exponit, fieri non potest, ut legitima Concilia a non legitimis ulla ratione discernamus. Maneat igitur quod diximus, congregari in nomine Christi, nihil aliud esse, quam ab eo congregari, qui habet a Christo auctoritatem congregandi.

Porro, Christus cum in coelum ascendit, ac visibilem suam presentiam Ecclesie abstulit, non commisit Ecclesiam gubernandam, ac proinde etiam congregandam Tiberio, qui tunc imperabat, sed Petro Apostolo, cui dicit: *Pasce oves meas*. Igitur qui congregan-

tur ab eo, qui Petro succedit, in nomine Christi congregantur, non autem il, qui ab eo congregantur, qui succedit Tiberio. Ad hæc, Petrus et qui Petro legitime succedit, Pastor est omnium Christi ovium, proinde etiam Regum, Imperatorum, Sacerdotum; omnes enim comprehendit, qui nihil exceptit, cum ait: *Simon Joannis, pasce oves meas*. Unde S. Leo serm. 3. anniversario suae assumptionis: « De toto, inquit, mundo unus Petrus eligitur, qui et universarum gentium vocationi, et omnibus Apostolis, cunctis Ecclesie Patribus præponatur, ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus. » At quis non videt ovi ne conveniat congregare Pastores, an Pastori congregare oves? Igitur cum Pontifex pastor sit, Imperator ovis, non ad Imperatorem, sed ad Pontificem spectabit munus Concilia Episcopalia convocandi.

Secundo, Concilium generale ab eo iudici debet ex auctoritate, qui potest omnes cogere; at nullus unquam Imperator totam Ecclesiam subjectam habuit, etiam quoad actiones civiles, ut eam habet Pontifex quoad actiones spirituales: nam Imperatores latissime dominabantur tempore B. Leonis, et B. Prosperi, et tamen tunc major erat orbis Christianus subjectus Papæ, quam orbis Romanus subjectus Imperatori. Sic enim loquitur S. Leo serm. 1. de SS. Petro et Paulo: « Per sacram B. Petri sedem caput orbis effecta (Roma) latius presides religione divina, quam dominatione terrena. » Et Prosper libro de ingratis ita canit:

Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris,
Facta caput mundo, quidquid non possidet
armis,
Religione tenet.

Nunc autem Imperator, vix unius provincie Episcopos ad Concilium cogere possit, nec enim Itali, Hispani, Galli Imperatori subjiciuntur, sed habent suos proprios Reges, vel Principes temporales. Quid si nullus esset Imperator, imo etiam nullus Princeps Christianus, num ideo Concilia fieri non possent? Tertio, Concilia provincialia indicuntur a Metropolitanis, et nationalia a Primatibus vel Patriarcha, ut supra ostendimus, etiam tes-

imonio adversariorum, igitur Concilia generalia non ab Imperatore, sed a summo Pontifice indicenda sunt. Nam si Imperator indicere deberet generalia Concilia, deberet Rex, aut Dux, ut Magistratus civilis indicere Concilia provincialia, vel nationalia. Ut enim se habet Imperator orbis terrarum ad Concilium generale, ita se habet Rex aut Dux unius provincie ad Concilium illius provincie, vel nationis: quemadmodum igitur fatentur Concilia provincialia non convocari a Principe illius provincie politico, sed ab Ecclesiastico, cur non eadem ratione fatentur, Concilia generalia non debere cogi a principe totius orbis terræ politico, sed ab Ecclesiastico? Esse autem Papam Romanum totius orbis Christiani Ecclesiasticum Principem, paulo ante ex magno Leone audivimus, et nos in libris de Pontifice fusissime demonstravimus.

Adde, quod etiam si non esset Romanus Pontifex verus Princeps et Monarcha Ecclesiasticus, ut nos docemus, sed esset solum primæ sedis Episcopus, seu primus inter primarios Patriarchas, ut Nilus existimat; adhuc ad eum pertineret jus indicendi Concilia generalia. Primates enim non imperant proprie aliis Episcopis, et tamen quia primum locum inter Episcopos nationis suæ tenent, jure suo Concilia nationalia indicere possunt. Nam ideo Metropolitanus indicit Synodum provinciam, quia toti provincie præest, at summus Pontifex toti orbi præest, ut patet ex Leone serm. 3. de anniversario die assumptionis suæ ad Pontificatum, et ep. 84. ad Anastasium in fine.

Quarto probatur, ex illo antiquissimo canone, quo statuitur præter sententiam Romani Pontificis non posse Concilia celebrari: hunc enim canonem Apostolicum esse scribit B. Marcellus Papa in epistola ad Episcopos Antiochenæ provincie. Eundem renovavit Concilium Nicænum I ut testatur Synodus Alexandrina in epistola ad Felicem, et Julius I in epist. ad Episcopos Orientales, cujus meminerunt Socrates lib. II, cap. 13. Sozomenus lib. III, cap. 9. et Nicephorus lib. IX, cap. 5. Si ergo sine Romani Pontificis consensu non licet Concilia celebrare, sequitur ejus potissimum esse illa convocare.

Calvinus respondet loco notato, ex illo canone id solum effici, debuisse vocari ad Synodum etiam Romanum Pontificem, quia erat unus ex præcipuis Patriarchis. At si

ita esset, tunc etiam potuisset fieri canon, ne præter consensum Episcopi Alexandrini, vel Antiocheni cogere Concilium; nam isti etiam erant præcipui Patriarchæ et Romano Pontifici æquales, vel majores secundum Calvinum.

Magdeburgenses Centur. IV, cap. 7, col. 333. aliam excogitarunt solutionem. Dicunt enim verba Socratis non significare, præter Romani Pontificis sententiam non debere celebrari Concilia, sed non debere Ecclesias dedicari. Sic enim in Græco habetur, *μη δέοι παρά νόμον τῶ ἐπισκόπου βίβηαι κατασκευάζειν τὰς ἐκκλησίας*. At falluntur Magdeburgenses, nam *κατασκευάζει τὰς ἐκκλησίας*, non potest significare, dedicare templa, sed canonicum cœtum convocare, sive Concilium indicere, quomodo loquitur Marcellus, et Julius Pontifices, qui Latine videntur scripsisse, et quomodo in Socrate, et Sozomene Latine vertit Cassiodorus in historia Tripartita lib. IV, cap. 9. et 49. quomodo etiam intellexit Nicephorus lib. IX, cap. 5.

Sed clarissime res tota ex epistola Julii, quam Socrates adducit, demonstrari potest: siquidem in ea epistola Julius reprehendit Orientales, quod sine suo consensu Concilium Antiochie celebrassent. Rationem autem reddere volens, cur merito eos reprehenderet, istum canonem in medium adducit. Vel igitur canon de Concilii celebratione intelligi debet, vel stultum sane fuisse Julium necesse est: utrum autem horum sit verius, quis non videt? Adde, quod nullus veterum meminit ejusmodi canonis, quo prohibetur Ecclesie dedicari præter sententiam Romani Pontificis; imo nec fuit unquam, nec est nunc usus in Ecclesia istius canonis.

Quinto probatur, ex Concilio Chalcedonensi act. 1. ubi Dioscorus Alexandrinus jubetur non sedere inter Episcopos, eo quod Synodum facere ausus fuisset sine auctoritate Apostolicæ sedis: « Quod, inquit, nunquam licuit, nunquam factum est. » Simile quid habemus in Concilio VII generali, act. 6. ubi irritum iudicatum est Concilium quoddam Constantinopolitanum, quia sine consensu Romani Pontificis coactum fuisset ab Imperatore.

Sexto probatur, ex Concilio Romano IV sub Symmacho, in quo cum Rex Theodoricus deceret se Synodum convocasse, ut iudicaretur causa Symmachi Papæ: Responderunt Episcopi omnes, a Papa, non a Rege debuisse vocari Synodum, etiamsi Papa ac-

(1) Marc. XVI, 17; Joan. V, 45; Matth. VII, 22; Act. IV, 7.

cusaretur. Rex vero ait, se ex voluntate, et consensu Pontificis Synodum convocasse; Episcopi vero non prius acieverunt, quam Rex litteras Pontificis proferret, et Pontifex ipse præsens testaretur ita esse.

Septimo probatur, testimonio antiquorum Pontificum. B. Leo epistola ad Turbium, quæ est 93. cap. 17. : « Dedimus, inquit, litteras ad fratres, et Goepiscopos nostros, eisque Concilium Synodi generalis indiximus. » Pelagius II in epist. 1. ad Orientales: « Generalium Synodorum convocandi auctoritas Apostolicæ Sedi B. Petri singulari privilegio tradita est. » Sixtus III, qui et Pelagium, et Leonem præcessit, in epistola ad Orientales: « Valentinianus, inquit, Augustus nostra auctoritate Synodum convocavit. » Adrianus II in epistola ad Basilium Imperatorem quæ lecta est in VIII Synodo, act. 1. : « Volumus, inquit, per tuæ pietatis industriam Constantinopoli numerosum convocari Concilium. »

His accedat Valentinianus Imperator, qui cum ab Episcopis rogaretur, ut permitteret eis Concilium celebrare, respondit, ut refert Sozomenus lib. VI, cap. 7. : « Mihi, qui sum in sorte plebis, fas non est talia curiosius perscrutari, sacerdotes, quibus ista cura sunt, quocumque voluerint loco conveniant. » Accedant ultimo multi alii Canones, qui habentur dist. 17. et plurimæ rationes, quas facit Joannes de Turrecremata lib. III, cap. 6. et Concilium Lateranense ultimum sub Leone X, sess. 11. ubi asseritur, Romani Pontificis esse, generalia Concilia indicere: quod decretum factum est uno anno, antequam Lutherana hæresis nasceretur.

CAPUT XIII.

Solvuntur argumenta adversariorum.

Superest argumenta solvere, ex quibus etiam magis confirmabitur veritas. Argumenta Calvinii, et Magdeburgensium sumuntur ex indictionibus primorum generalium Conciliorum, quæ ab Imperatoribus, non a Pontificibus indicta fuere. De Nicæno I ait Rufinus lib. X hist. cap. 1. : « Tum Constantinus apud urbem Nicenam Episcopale Concilium convocavit. » Constantinopolitanum

I testatur Theodoretus lib. V hist. cap. 9. a Theodosio Seniore indictum fuisse. Ephesinum I testatur Evagrius lib. I, cap. 2. hist. nata Theodosii junioris convenisse. Chalcedonense, testatur B. Leo epist. 43. et aliis nonnullis, a Martino Imperatore imperatum. Sardicense quoque ab Imperatore Constantio indictum, testatur Theodoretus lib. II, cap. 4.

Confirmatur hoc argumentum a Nilo testimonio S. Leonis I. Is enim in epist. 42. ad Theodosium Augustum supplicat Imperatori, ut jubeat intra Italiam provinciale convocari Concilium. Confirmant idem argumentum Magdeburgenses testimonio Liberii Papæ, qui apud Theodoretum lib. II, cap. 16. concessit, in Imperatoris potestate esse convocare Concilia. Confirmat rursus Carolus Molinæus in consilio de non recipiendis decretis Concilii Tridentini, §. 6. testimonio S. Hieronymi lib. II Apologie contra Rufinum, ubi loquens de Synodo quadam, sic Hieronymus ait: « Dic, quis Imperator hanc Synodum jusserit convocari? » Addamus quartam confirmationem, ex eo, quod simul cœperunt esse Imperatores Christiani, et cogi generalia Concilia; si enim absque Imperatoribus celebrari possunt, cur primis trecentis annis nulla celebrata fuerunt?

Ad hæc respondeo primo, ista argumenta posse a nobis merito contemni, nam adversarii nostri nolunt argumenta peti efficacia ex traditionibus, aut consuetudine Ecclesiæ sed solum ex divinis litteris; ista autem argumenta omnia petita sunt ex mera traditione, et praxi Ecclesiastica sine ullo Scripturæ testimonio. Secundo dico, posse nos opponere consuetudinem consuetudini; si enim quatuor aut quinque Concilia Imperatores indixerunt, plura quam duodecim indixerunt Pontifices, ut adversarii etiam fatentur. Tertio dico, nullum esse Concilium generale Catholicum a solo Imperatore indictum, id est, sine consensu, et auctoritate Romani Pontificis; id quod breviter de illis quinque singillatim ostendo.

Ac primum de Nicæno I legimus in sexta Synodo, act. 18. Constantinum, et Sylvestrum magnam Synodum apud Nicenam congregasse. Damasus quoque in Pontificali scribit, cum Sylvestri consensu habitum esse in Nicæa Concilium. Et Rufinus lib. X hist. cap. 1. dicit Constantinum ex sententia sacerdotum Concilium indixisse. Ex quibus non solum habemus quod volumus, sed etiam

obiter colligimus falsum esse, quod ait Pighius lib. VI, cap. 1. de Ecclesiastica hierarchia, Conciliorum generalium convocationem esse inventum magni Constantini; non enim hoc ipse per se excogitavit, sed sacerdotum sententiam secutus est.

De Constantinopolitano I Theodoretus refert, Theodosium non tam illud indixisse, quam litteras Pontificis Damasi, quibus Concilium indicebatur, ad Episcopos misisse. Sic enim scribunt Episcopi congregati in illo Concilio ad Damasum Pontificem apud Theodoretum lib. V hist. cap. 9. : « Mandato, inquit, litterarum superiore anno a vestra reverentia ad sanctissimum Imperatorem Theodosium missarum, ad iter duntaxat Constantinopolim usque faciendum nos præparavimus. »

Licet ergo Theodosius indixerat Concilium, tamen indixit ex mandato Apostolice litterarum. Quare in VI Synodo act. 18. Patres dicunt, Theodosium et Damasum obtinisse Macedoniam per secundam Synodum, sicut paulo ante dixerat, Constantinum et Sylvestrum cogisse primam Synodum ut obisterent Ario.

De Ephesino I, Prosper in Chronico indicat Synodum Ephesinam factam esse Cyrilli industria, et Celestini auctoritate. Constat etiam ex Evagr. lib. I, cap. 4. et ex epistola Celestini ad Cyrillum, quæ habetur inter opera Cyrilli, et ex Photio in lib. de septem Synodis, Cyrillum profectum esse ad Concilium tanquam legatum Apostolicæ sedis, quod est argumentum certum eam Synodum non sine consensu Pontificis coactam esse.

De Chalcedonensi patet ex epist. Martiani Imperatoris ad Leonem Papam, quæ habetur ante Concilium Chalcedonense: in qua Imperator indicturus Concilium, rogat Pontificem, ut ipse veniat, et Concilium faciat, vel si nolit venire, per litteras significet, quid agi velit: et in fine concludit, se scripturam ad omnes Episcopos, ut ad certum locum conveniant; « Et quæ Christianorum, inquit, religioni, atque Catholicæ fidei prosint, sicut sanctitas tua secundum Ecclesiasticas regulas definivit, sua dispositione declarent. » Exstat etiam inter epistolas ad Chalcedonense Concilium pertinentes, quadam epist. Episcoporum secundæ Mesie ad Leonem Imperatorem, ubi sic aiunt: « In Chalcedonensium civitate multi sancti Episcopi convenerunt per jussionem Leonis Ro-

mani Pontificis, qui vere caput est Episcoporum. »

Denique Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniæ, dicit, solam Apostolicam sedem, ut Synodus Chalcedonensis fieret, sua auctoritate decrevisse. Ubi Magdeburgensium lapsus notandus est, qui Centur. V, cap. 7, col. 786. non intelligentes quid illud (sola) excluderet, putaverunt excludi Imperatorem, et ideo vociferantur Gelasium esse impudenter mentitum. Sed Gelasius per (sola) non excludit Imperatorem, sed alias sedes Episcopales. Non enim sedes Alexandrina, vel Antiochena, vel Hierosolymitana, aut etiam Constantinopolitana, sed sola Romana sedes eam Synodum fieri voluit, et re ipsa effecit, quamquam non sine ope pii Imperatoris Martiani.

De Sardicensi Concilio, quod a Julio Papa indictum fuerit, potest intelligi ex Socrate lib. II, cap. 16. ubi dicit, Orientales Episcopos culpam absentiae suæ a Sardicensi Concilio in Julium Episcopum Romanum contulisse, eo quod nimis angustum tempus præscriptum esset. Ex quo apparet, non ab Imperatore solo, sed etiam a Julio Pontifice, et ab eo potissimum Concilium indictum.

Habemus ergo prima illa Concilia ab Imperatoribus indicta fuisse, sed ex Pontificum sententia, et consensu. Cur autem tunc non solus Pontifex indixerit, ut postea factum est, ratio non erat, quia sine auctoritate Imperatoris Concilium coactum, non esset futurum ratum apud Christianos, ut somniant adversarii, cum aperte dicat Athanasius in epistola ad solitariam vitam agentes: « Quando unquam judicium Ecclesiæ ab Imperatore auctoritatem habuit? » Sed propter multas alias justissimas causas; quarum prima erat, quia tunc adhuc vigeat lex illa Imperialis antiqua, quæ prohibebat omnia collegia, et frequentes hominum conventus sine Imperatoris auctoritate, eo quod metuerent Imperatores, ne seditio aliqua fieret. Vide l. 1, ff. de collegiis illicitis, et l. conventicula, C. de Episcopis, et Clericis.

Secunda, quia etiam si lex illa non fuisset, cum Imperatores eo tempore in magna pace orbis terræ imperarent, non poterat fieri Concilium nisi in aliqua urbe Imperiali, nulla autem ratio sinit, ut in aliquo loco ex toto orbe conventus fiat sine licentia Domini illius loci, sicut etiam modo, si Concilium non fieret in terris Pontificis, sed in Gallia,

Hispania, vel Germania, sine dubio petere-
tur consensus ejus, cujus est illa civitas, vel
provincia.

Tertia, quia eo tempore Concilia genera-
lia fiebant sumptibus publicis, praesertim
quoad transvectiones Episcoporum ad locum
Concilii; vehebantur enim equis, aut vehi-
culis civitatum, sine dispendio Ecclesiarum,
ut constat ex lib. III de vita Constantini.
Ubi etiam Eusebius addit, toto tempore Con-
cilii Imperatoris sumptibus omnes Episcopi
vixisse. Idem etiam patet ex Theodoro lib.
II, cap. 46. ubi cum Liberius peteret gene-
rale Concilium, respondit quidam, non suf-
ficere censum publicum subvectioni Episco-
porum. Item ex epist. Constantini IV ad
Pontificem Romanum, quae habetur initio
sextae Synodi, idem patet.

Quarta ratio est, quia eo tempore Ponti-
fex etsi in spiritualibus esset caput omnium
etiam Imperatorum, tamen in temporalibus
subjiciebat se Imperatoribus, et ideo non po-
terat invito Imperatore aliquid agere; et
cum tantum debuisset petere ab Imperatore
auxilium ad convocandum Synodum, vel ut
permitteret Synodum convocari, tamen quia
Dominum suum temporalem eum de facto
agnoscebat, supplicabat, ut juberet convo-
cari Synodum. At post illa tempora istae om-
nes causae mutatae sunt, nam nec illa lex
nunc viget, nec Imperatores in toto orbe do-
minantur, nec sumptibus publicis fiunt Con-
cilia, nec sunt Gentiles, qui impedire pos-
sint, et Pontifex, qui est caput in spirituali-
bus, non est subjectus in temporalibus, cum
etiam ipse in suis provinciis sit Princeps su-
premus temporalis, sicut sunt Reges et Prin-
cipes alii, id quod divina providentia factum
est, ut Pontifex libere munus suum exequi
possit.

Ad primam confirmationem ex Nilo, cujus
librum in Latinam linguam Illyricus vertit,
respondeo, duas fraudes in eo testimonio S.
Leonis, quod ipsi proferunt, inesse; unam
Nili, alteram Illyrici. Nam S. Leo in epist.
24. et 25. ad Theodosium disertis verbis pe-
tit generale Concilium: « Generale, inquit,
Synodum jubetis intra Italiam celebrari. »
Nihil autem hanc sententiam Graece refe-
rens, pro generalem posuit *dicere*, id est,
propriam seu specialem, cum dicere debuisset
convocare. Et quia verbum illud Nili *dicere*
potuisset in bonum sensum exponi, ut signi-
ficaret Synodum specialem, id est, speciali
de causa congregatam, Illyricus ad tollen-

dam omnem ambiguitatem, illud Nili *dicere*
vertit *provincialem*, ut necessario cogamur
intelligere Synodum non generalem, sed
particularem a S. Leone postulatam ab Im-
peratore.

At refellitur ista fraus, tum ex verbis Leo-
nis jam citatis, tum etiam ex epistola Valen-
tiniani ad eundem Theodosium, quae habe-
tur inter praefatas ad Concilium Chalce-
donense, ubi Valentinianus de eodem Con-
cilio loquens dicit, S. Leonem voluisse intra
Italiam ex toto orbe Episcopos convenire.
Denique illa ipsa epistola Leonis ad Theodo-
sium, qua Concilium intra Italiam postula-
tur, nomine Synodi provincialis Romae jam
convocatae scripta est; sic enim habet in-
scriptio: « Leo Episcopus, et Sancta Syno-
dus, quae in urbe Roma convenit Theodosio
semper Augusto. » Si ergo Leo Synodum
provincialem jam intra Italiam convocave-
rat, cur id ab Imperatore postularet? Cur
autem generalem Synodum ab Imperatore
peteret, jam dictum est.

Ad alteram confirmationem dico, mentiri
Magdeburgenses, cum dicunt, Liberium con-
cessisse Imperatori potestatem convocandi
Synodum, id est, agnovisse illam potestatem
propriam esse Imperatoris, ut ipsi intelli-
gunt. Nam in toto illo Dialogo Liberii cum
Imperatore, nulla mentio fit hujus questio-
nis: cujus sit convocare Synodum; sed tan-
tum Liberius petit ab Imperatore potentissi-
mo, et Ariano, ac proinde sibi infesto, ut
fieret Synodus, quia sciebat invito Impera-
tore fieri non posse.

Ad tertiam confirmationem dico, Hiero-
nymum illud dicere, quia revera tunc ob
causas dictas Imperatores Synodos convo-
cabant, licet non sine consensu Pontifi-
cum.

Ad quartam confirmationem dico, ante
Constantinum non esse facta ulla generalia
Concilia, non quia deesset auctoritas, sed
quia deerat opportunitas; nec enim Christia-
nis licebat ex multis provinciis in unum lo-
cum convenire propter assiduas persecutio-
nes, ut adnotavit Isidorus lib. VI Etymolog.
cap. 46.

et multo ante Presbyteri Romanae Ecclesiae
in epistola ad Cyprianum, quae est 7, lib. II
in operibus Cypriani. Porro Concilium istud
imperfectum, fieri poterit, si vel indicatur a
collegio Cardinalium, vel ipsi per se Epis-
copi in locum unum conveniant.

CAPUT XIV.

Explicantur dubitationes quaedam.

Praeter haec argumenta hereticorum so-
lent Catholici quaedam dubia proponere.
Unum, an non liceat Concilium indicere ab
alio quam a Papa, quando sit necessarium
Ecclesiae, et tamen Papa nolit illud indicere.
Alterum, an non liceat Concilium indicere ab
alio quam a Papa, quando Papa non debeat
illud indicere, eo quod sit hereticus vel
schismaticus. Tertium dubium, an non liceat
Concilium indicere ab alio, quam a Papa,
quando Papa non posset illud indicere, eo
quod esset captivus apud infideles, vel
mortuus, vel insanus effectus, aut renun-
tiasset.

Ad primum respondet Turrecremata lib.
III, cap. 8. vix esse possibile eum casum;
non enim credibile est, ullum Pontificem
fore tam malum, qui non velit Concilium
celebrari, si aperte constat id esse necessa-
rium Ecclesiae conservationi. Quod si etiam
ipse ex se talis esset, tamen Deus, qui Ec-
clesiam conservat, sine dubio, vel ejus men-
tem mutaret, vel eum de medio tolleret. Di-
cit secundo, si nihil horum fieret, posse eum
haberi tanquam suspectum de haeresi; nam
ut dicitur dist. 83. can. Error, et aliis se-
quentibus, qui errori manifesto non resistit,
cum possit et debeat, eum approbare cen-
setur.

Ad secundum et tertium respondeo, in
nullo casu sine Pontificis auctoritate posse
convocari verum et perfectum Concilium, de
quali hic nos disputamus, quod videlicet
auctoritatem habet definiendi quaestiones
fidei. Praecipua enim auctoritas est in ca-
pite, sive in Petro, cui imperatum est, ut
confirmet fratres suos, et ideo etiam pro eo
Dominus oravit, ne deficeret fides ejus, Luc.
XXII. Poterit tamen in illis duobus casibus
congregari Concilium imperfectum, quod
sufficiat ad providendum Ecclesiae de capite.
Ecclesia enim sine dubio habet auctoritatem
providendi sibi de capite, quamvis non pos-
sit sine capite statuere de multis, de quibus
potest cum capite, ut recte docet Cajetanus
in opusculo de potestate Papae, c. 45 et 46.

CAPUT XV.

Quinam sint ad Concilium convocandi.

Disseruimus hactenus de causa finali, et
efficiente Conciliorum; nunc de his, ex qui-
bus Concilia praecipue constant, quia quasi
materia dici possunt, disserendum est. Sunt
autem initio annotanda duo. Unum est, Ec-
clesiam universam quatuor contineri homi-
num generibus: sunt enim aliqui clerici, ali-
qui laici, et rursum ex clericis, alii praelati,
alii non praelati, item ex laicis alii principes,
alii privati. Haec distinctio, tametsi ex parte
ab hereticis hujus temporis non recipiatur,
tamen ex parte etiam recipitur; nam illi
etiam fatentur esse quosdam certos homines
dedicatos ministerio Verbi, quibus ex officio
convenit docere, et pascere populum, quos
ipsi ministros vocant, et rursum inter eos
alios esse majores, quos vocant superinten-
dentes, alios minores, quos tantum minis-
tros appellant.

Alterum est, in Conciliis multis de causis
aliquos interesse posse: alii enim intersunt,
ut iudices, qui dicuntur habere suffragium
decisivum, alii ut disputando examen dif-
ficultates, qui dicuntur habere suffragium
consultivum: alii ut ministrent, quales sunt
notarii, custodes, et alii, ut defendant Con-
cilium, et dent operam, ut intus et extra
omnia sint pacata. Quaestio igitur est, qui
sint ex illis quatuor hominum generibus vo-
candi ad Concilium, et qua de causa.

Adversarii nostri duo dicunt. Primum, ex
omni genere hominum debere interesse eos,
qui eruditi sunt, et omnes debere esse iudices,
atque habere suffragium decisivum, quidquid sit
de aliis muneribus. Ita disertè scribit Lutherus in lib. de Conciliis par. II,
pag. 264. ubi vult ex omnibus locis debere
congregari ad 300 homines doctos in sacra
Scriptura. Idem scribunt Protestantes in eo
libro, quem inscripserunt: Causa cur Elec-

tores, et cæteri Confessione Augustanæ adiecti, ad Concilium Tridentinum non accedant. Postquam enim dixerant, primam causam esse, quia Concilium fuerat indictum a Pontifice, ponunt secundam causam, quia in eo non habuerant suffragium nisi Cardinales, Episcopi, Abbates, et Generales ordinum, cum debuissent omnes viri docti etiam laici suffragium habere decisivum. Idem prorsus docet Carolus Molinæus in suo consilio de Concilio Tridentino non recipiendo, §. 28. Idem Magdeburgenses Cent. I, lib. II, cap. 9, col. 548. ubi explicant historiam Concilii Apostolorum, de quo Act. XV, et dicunt in eo Concilio, postquam dicta sunt septem sententiæ, a tota Ecclesia collata fuisse suffragia, et omnium iudicio definitum, hominem justificari sola fide sine operibus.

Secundo dicunt, Concilium Ecclesiæ non constare nisi ex vere piis et electis, id quod apertè docet Brentius in Confessione Wittembergensi, capite de Conciliis, ubi postquam dixerat Concilia debere cedere Scripturis, reddit rationem, quia de Scripturis certissimus, quemnam sint, et quod sint infallibilis veritatis; at de Conciliis non item, quia non quilibet cœtus hominum est vera Ecclesia, cum non omnium sit fides, neque omnes sint electi. Idem etiam tenentur dicere Confessionistæ et Calvinistæ, qui, ut infra videbimus, solos electos et sanctos ad Ecclesiam pertinere volunt, et certe Concilium Ecclesiæ non nisi ex hominibus Ecclesiæ constat.

At Catholicorum sententiæ est, solos Prælatos majores eosque omnes, id est, Episcopos in Conciliis generalibus et provincialibus habere jus suffragii decisivi ordinariæ, ex privilegio autem et consuetudine, etiam Cardinales, Abbates, et Generales ordinum, licet Episcopi non sint; ex Presbyteris autem et aliis Clericis minoribus tantum vocari aliquos viros doctos, qui juvent in disputando, vel aliis ministeriis; Principes autem vocari, tum ut Concilium defendant, tum ut testes et consilii decretorum Concilii, postea transgressores et contumaces penis corporalibus puniant. Denique, ex privatis Laicis tantum vocari aliquos, qui videantur utiles, vel necessarii ad aliquod ministerium Concilii. Hanc sententiæ esse Catholicorum, patet, tum ex personis, quæ interfuerunt Concilio Tridentino, tum ex Joanne de Turrecremata

lib. III, cap. 12 et 15. et aliis catholicis Auctoribus.

Nunc ad probationem accedamus sententiæ nostræ et refutationem contrariæ. Ac primum sententiæ illa posterior non eget refutatione, tum quod refutanda sit in questione de Ecclesiæ definitione, tum etiam, quod tam falsa sit, ut seipsam destruat; nam quod dicit, Concilium constare ex electis et sanctis, affirmat aliquid esse Concilium, et nullum esse Concilium; nam ponit esse Concilium, dum explicat, ex quibus hominibus constet; imo Brentius adeo præsupponit esse, ut dicat, magnam esse auctoritatem Conciliorum; et tamen cum dicit ex electis constare, cogitur dicere, nullum esse Concilium, dum explicat, esse homines inter se conjungi et coire in unum, electi autem in hoc mundo non possunt inter se conjungi, cum nemo sciat, quinam sint electi. Quod si qui adversariorum non requirunt in veris Ecclesiæ membris electionem, requirunt tamen internam fidem ac pietatem, ac proinde non poterunt unquam ostendere ullum Concilium, quod certo dici possit Christianum Concilium, cum internam fidem ac pietatem in aliis nemo videat.

Prior autem sententiæ refellenda nunc est, ac primo, ratione desumpta ex Scriptura sancta. Definire in Conciliis ea, quæ sunt credende, vel agenda, proprium est munus pastorum; id enim proprie est pascere; est enim docere, et docere ita, ut teneantur alii credere. Porro docere, esse pascere, patet Hierem. III: *Dabo vobis pastores secundum cor meum, et pascent vos scientia, et doctrina.* Item ad Ephes. IV: *Alios autem pastores et doctores* (1). Ubi notat Hieronymus in hunc locum, et Augustinus epist. 59. ad Paulinum, conjunctum esse nomen pastoris cum nomine doctoris, quia proprium est pastorum docere. At non sunt pastores laici, nec Ecclesiastici quicumque, sed soli Episcopi; sic enim legitur Actor. XX: *Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Et Joannis ultimo Petro dicitur: *Pasce oves meas* (2).

Si qui autem contendat, omnes Christianos esse Episcopos, et quod dictum est Petro, omnibus Christianis esse dictum; is demonstrare debet, quinam sint illi, qui in Ecclesia dicuntur oves. Si enim omnes sint

Pastores, ubi oves? Quod si quidam sunt Pastores, id est, Episcopi, et quidam oves, id est, Laici, et soli Pastores in Conciliis convenire debent, ut definiant, quæ sint bona pascua, quæ vero noxia; certe sequitur, non Laicorum, sed Sacerdotum esse Concilia. Adde, quod Philippus in Locis, cap. de numero Sacramentorum, et Calvinus lib. IV Institut. cap. 14, §. 20. ponunt ordinationem Pastorum, qui dedicantur ad pascendum, id est, docendum populum, inter Sacramenta Ecclesiæ. Et aperte dicit Calvinus, hoc Sacramentum non esse commune toti Ecclesiæ, sed tantum quibusdam, qui per illud initiantur. Proinde ex eorum confessione, Laici non ordinati non sunt pastores, sed oves tantum; ergo non convenit eis docere, præsertim ea auctoritate, ut fit in Conciliis.

Probat secundò, testimoniis veterum. Prima Concilia in Ecclesia celebrata fuerunt tempore Victoris Papæ, super questione Paschatis; de iis sic loquitur Eusebius I. V hist. cap. 23: « Ob quam causam, inquit, conventus Episcoporum, et Concilia per singulas quasque provincias convocantur. » Hæc ille. Qui non quorumvis eruditorum, sed Episcoporum dicit congregata esse Concilia. Quod idem docent Cyprianus in initio epistolæ ad Jubajan. Hilarius lib. de Synodis, Ambrosius epist. 32. Hieronymus lib. II Apologie contra Rufinum, Augustinus ep. 119. Leo epist. 16 et sequ. Rufinus lib. X hist. cap. 1. Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes, alique Patres, qui passim asserunt, Concilia Episcoporum esse.

Præterea Theodosius junior in epist. ad Ephesinam Synodum, quæ exstat in I. tomo ejus Concilii c. 32: « Illicitum est, inquit, eum, qui non sit in ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis immisceri tractatibus. » Pulcheria quoque Imperatrix in epist. ad Strategum Bithyniæ, quæ habetur ante Concilium Chalcedonense, jussit, ut Clerici, Monachi, et Laici, etiam vi repellentur a Concilio, exceptis paucis illis, quos Episcopi secum duxerant. In Concilio Chalcedonensi, act. 1. cum ad Martinum Archimandritam mitteretur, ut subscriberet, respondit, non esse suum, sed Episcoporum tantum subscribere. Et in eodem Concilio cum pro Dioscuro Monachi et Laici ingressi essent, sæpius Patres clamaverunt: « Mitte foras superfluos, Concilium Episcoporum est. »

Tertio probatur ex Conciliis hactenus celebratis: nam omnium Conciliorum decreta ab Episcopis solis facta esse, patet ex subscriptionibus, ubique enim inveniuntur soli Episcopi subscripsisse, exceptis paucis generalibus, quibus Imperator etiam subscripsit, sed alia forma, quam Episcopi. Episcopi enim definiendo ut Judices, Imperatores consentiendo subscripserunt; et quibusdam etiam paucissimis, ut Florentino, Lateranensi, et Tridentino, quibus subscripserunt Abbates, et Generales Ordinum. Cæteri, quamvis optimi et doctissimi essent, numquam sunt admissi, nisi ad consultandum, excepto Concilio Basileensi, ubi Presbyteri admissi sunt ad suffragium decisivum, sed perperam et contra morem omnis antiquitatis. Nec illud Concilium fuit legitimum, ut supra diximus.

Quarto probatur rationibus; nam in primis negotia Ecclesiastica et publica, a personis Ecclesiasticis et publicis tractanda sunt, ut notum est; tales autem soli sunt Episcopi. Deinde, si omnes homines docti admitti deberent, vel nunquam essent Concilia generalia, quia vix possent omnes docti totius Ecclesiæ convocari; vel si tandem congregarentur, esset impossibile regere tale Concilium, propter nimiam multitudinem. Præterea tunc sine dubio plures essent in Concilio inferiores, quam superiores; et proinde tunc vere vinceret major sententiæ meliorem, et in Ecclesia regerentur superiores ab inferioribus, non e contrario, quod absurdissimum est. Item si ita esset, tunc facile posset unus Princeps, in cujus regione fit Concilium, definire quidquid vellet; posset enim facillime colligere omnes Presbyteros et doctos homines suæ provinciæ, et in Concilium introducere id, quod non possent alii Principes, qui longe absent. Denique, nulla est Respublica, quæ ratione naturali docente, non habeat aliquem ordinem in comitiis, ita ut non quicumque de plebe, sed tantum Principes et capita cæterorum, locum et suffragium habeant.

(1) Jerem. III, 15; Eph. IV, 11. — (2) Act. XX, 20; Joan. XXI, 17.

CAPUT XVI.

Solvuntur objectiones adversariorum.

At objicitur primo a Protestantibus in libello, qui inscribitur, Causa etc. testimonium Lucae, Act. XV, ubi S. Lucas loquens de primo Concilio Apostolorum, ait: *Conveniunt Apostoli et Seniores videre de verbo hoc.* Et infra: *Tunc placuit Apostolis, et Senioribus cum omni Ecclesia* (1); ubi videmus, non solum Apostolos, sed etiam Presbyteros et Laicos in primo Concilio adfuisse.

Respondeo, in isto Concilio interfuisse Apostolos, tanquam iudices, ad definiendum, Presbyteros autem ad consultandum; plebem autem non esse vocatam, sed tamen adfuisse, et consensisse, non quidem definiendo, vel disputando, sed tantum audiendo, et non reclamando; quod ita esse probatur dupliciter. Primum, ex consuetudine Ecclesiae, quae est optima Scripturarum interpretis; nam cum in omnibus Conciliis, quae post Apostolica tempora sunt celebrata, hunc ordinem observatum esse constat, ut soli Episcopi fuerint iudices, licet praesentes adfuerint multi alii, vel Clerici, vel Laici, idem omnino in Apostolico Concilio servatum esse credere debemus. Nec enim Ecclesia universa, ac praesertim primis illis temporibus, ab Apostolorum exemplo et traditione discessisset.

Deinde, hoc idem ex ipso contextu demonstrari potest: nam quod Apostoli et Presbyteri tantum vocati sint, patet ex eo, quod ibi dicitur: *Conveniunt Apostoli et Seniores videre de verbo hoc*; ubi nulla mentio fit plebis. Deinde, quod tam Apostoli, quam Seniores locuti sint, donec discutiebatur controversia, colligitur ex verbis illis: *Et cum magna disquisitio fieret*; quod vero post disputationem, in qua Apostoli et Presbyteri locuti erant, soli Apostoli sententias definitivas dixerint, patet ex eo, quod soli Petrus, Paulus, Barnabas, et Jacobus introducuntur a Luca loquentes. Et quod nulli alii sententias dixerint, patet ex continuatione textus; nam post Petri sententiam, mox subditur:

Tacuit autem omnis multitudo, et audiebat Paulum et Barnabam. Deinde subditur: *Et postquam tacuerunt, nimirum Paulus et Barnabas, respondit Jacobus dicens, et mox finita Jacobi oratione subjungitur: Tunc placuit Apostolis etc.*

Itaque mendacium est, quod Magdeburgenses dicunt, omnes qui ibi erant, sententiam suam dixisse, quod autem sequitur: *Placuit Apostolis et Senioribus cum omni Ecclesia*, intelligitur de consensu tacito, qui debet dari ab omnibus, qui sunt in Concilio. Vide Concilium Carthaginiense in operibus Cypriani; nam etiam in eo Concilio adfuerunt cum Episcopis etiam Presbyteri, Diaconi, et Laici permulti, et tamen soli Episcopi sententias dixerunt.

Secundo, objiciunt iidem ibidem: Concilium generale universam Ecclesiam representat, ergo debent esse ibi homines ex omni genere, id est, Episcopi, Presbyteri, Principes, Privati, Clerici, Laici etc.

Respondeo, multis modis posse aliquid representari, sed optimum modum esse, quo per Principes representantur populi. Sicut enim in comitiis generalibus multorum statuum congregari solent consules vel domini civitatum, sic in comitiis Ecclesiae generalibus congregantur omnes Episcopi; nam quilibet Episcopus personam gerit suae Ecclesiae, ut patet ex Cypriano lib. IV, ep. 9. ubi dicit, Ecclesiam esse in Episcopo. Quare Eusebius lib. III de vita Constantini, Concilium Episcoporum 318, vocat conventum orbis terrarum. Et Augustinus lib. I de Baptismo, cap. 18. ejusdem Concilii Episcoporum consensum, vocat totius Ecclesiae consensum.

Tertio, objiciunt iidem ibidem: communis causa communibus votis et viribus juvanda est, sed causa fidei est communis omnibus Christianis; nec enim minus fides ad Laicos, quam ad Clericos pertinet; igitur ad Concilia etiam Laici convocandi sunt. Respondeo: causam fidei ad omnes pertinere, sed diverso modo; nam ad Praelatos pertinet, ut doctores; ad caeteros, ut discipulos; sicut in bello causa victoriae ad totum exercitum pertinet, tamen ducum est praecipere et ducere exercitum, caeterorum pugnare.

Si quis objiciat illa verba Nicolai I in epistola ad Michaellem, quae habentur etiam

dist. 96. can. Ubinam: « Ubinam, inquit, legistis, Imperatores antecessores vestros synodalis conventibus interfuisse, nisi forte in quibusdam, ubi de Fide tractatum est, quae universalis est, quae omnium communis, quae non solum ad Clericos, verum etiam ad Laicos, et omnes omnino pertinet Christianos? » Responderi potest, Nicolaum ex eo, quod fides communis est omnibus, recte collegisse, Imperatorem debere interesse, non quidem ut Judicem, sed ut eum, cui incumbit defendere communem fidem edictis ac legibus, et si oporteat, etiam gladio.

Quarto, objiciunt iidem, et Carolus Molinæus locis notatis, necnon Brentius in Confessione Wirtembergica, c. de Conciliis, et Hermannus Hamelmannus lib. III Prolegomenorum cap. 6. saepe unius hominis etiam Laici sententia praeposita est sententiae totius Concilii, quia Scripturae auctoritate magis munita erat, et sine dubio etiam deinceps praeposenda est; Ergo debent ad Concilium vocari etiam Laici, et quicumque alii.

Antecedens probant, primo ex Gratiano 36, q. 2, can. ult. ubi legimus Hieronymi auctoritatem, Scriptura sacra munita, toti Concilio generali praeposuisse. Secundo, ex Panormitano in cap. Significasti, de electione, et ex Joanne Gersono par. I de examinatione doctrinarum: quorum ille dicit, unius privati sententiam praeposendam esse sententiae Papae, si ille privatus moveatur melioribus auctoritatibus Testamenti veteris et novi; iste autem docet, quemcumque hominem doctum posse et debere toti Concilio resistere, si videat illud ex malitia, vel ignorantia errare.

Confirmatur hoc argumentum, quia ratio, cur Episcopi praecipue vocentur, est, quia existimantur esse doctiores caeteris; si ergo multi Laici inveniantur doctiores Episcopis, vel aequè docti, cur non vocabantur ad Concilium?

Respondeo ad primum: sententiam unius privati posse anteponi sententiae Concilii generalis ante definitionem, dum causa discutitur, in discussione enim eruditio, non auctoritas personae primas tenet; praeterea etiam post definitionem, quando constat, Concilium fuisse illegitimum: at nullo modo post definitionem Concilii legitimum.

Ad illud ex Gratiano, dico primo, mentiri Hermannum, cum ait, secundum Gratianum

anteponi Hieronymum Concilio generali; non enim de generali, sed de particulari loquitur Gratianus. Secundo dico, illa verba, quae Gratianus Hieronymo tribuit, nusquam inveniri in operibus Hieronymi, nec videri ejus verba. Tertio dico, Gratianum eo loco lapsus esse. Non enim pugnant Hieronymus, et Concilium, ut Gratianus putavit. Hieronymus enim tantum dixit, secundum legem veterem licuisse raptori ducere in uxorem mulierem a se raptam, si pater ejus consentiat; Concilium autem statuit, ut non obstante lege illa veteri, quae judicialis est, et Christianos non obligat, non liceat raptori in uxorem ducere eam, quam rapuit.

Ad illud ex Panormitano et Gersono, dico primo, eos loqui conditionaliter, sicut Apostolus, cum ait ad Galat. I: *Si nos, aut Angelus de celo evangelizet etc.* (1). Sicut ergo ex conditionaliter sententia Apostoli non licet colligere, ergo Apostoli et Angeli poterant Evangelizare aliquid contrarium Evangelio Christi, ita quoque ex eo, quod Panormitanus et Gerson dicunt, licere unicuique resistere Concilio, aut Papae, si eos errare videat; non licere colligere, ergo absolute Concilia et Pontifices errare possunt, et ideo privati homines ad Concilia vocandi sunt. Dico secundo, eos loqui de resistentia, quae potest fieri Concilio vel Papae, tempore discussionis ante decisionem, vel etiam postea, quando Concilium est illegitimum.

Ad confirmationem dico, Episcopos quidem debere eligi quam doctissimos et optimos, tamen eos auctoritatem judicandi habere, non quia docti sunt, sed quia sunt personae publicae, id est, Principes habentes Ecclesiasticam jurisdictionem; quemadmodum etiam in Principibus et Judicibus secularibus, requiritur quidem jurisprudentia et probitas, tamen non propterea licet privato homini meliori, et doctiori deturbare Principem, aut Judicem de sua sede, et eam occupare.

Quarto, objicit Hermannus Hamelmannus lib. III Prolegomenorum c. 10. multa veterum testimonia, quod coram populo tanquam iudice causae fidei disputatae sint. Sic enim disputarunt Apostolus Petrus et Simon Magus, apud Clementem lib. I et II Recognitionum; Archelaus Episcopus et Manichaeus, apud Epiphanium haeresi 56. Sylvester Papa et Judaei, apud Zonaram in vita Constan-

(1) Act. XV. 6, 7, 22 et possim.

(1) Galat. I, 8.

lini; Athanasius et Arius, apud Vigilium Episcopum Tridentinum; Augustinus et Maximinus, apud Augustinum lib. I, c. 1. cont. Maximin. Quod etiam in Nicæno Concilio multi fuerint Laici docti et eloquentes, patet ex Nicephoro lib. VIII, c. 14. Denique, quod populus sit iudex, diserte habet Ambrosius in epist. 32. ubi sic loquitur: «Causam fidei, inquit, in Ecclesia agendam quis abnuat? Si quis confidit, huc veniat.» Et paulo post: «Iste populus iudicat, cuius in corde lex divina est, non humana: Lex non atramento scripta, sed Spiritu Dei vivi.» Et infra: «Sed Auxentius, inquit, certus non ignavos vos esse fidei, vestrum refugit examen.»

Pro solutione duo notanda sunt. Primo, duplex esse iudicium, publicum et privatum. Publicum est, quod profertur a publico iudice cum auctoritate, ita ut teneantur cæteri illi iudicio acquiescere. Privatum est, ea sententia, quam quisque eligit ut veram, sed neminem obligat; quomodo in disputationibus Theologorum et Philosophorum, auditores sunt iudices; audita enim utraque parte eligunt quod volunt, sed neminem cogere possunt, ut similiter sentiat.

Nota secundo, iudicium publicum in causa fidei numquam esse tributum populo, iudicium autem privatum aliquando esse tributum etiam a piis et sanctis hominibus; sed tunc solum, cum aliud fieri non potuit: tenebant enim populi sequi iudicium pastorum suorum; tamen quando hæretici impune versantur cum Catholicis, et multos seducunt, expedit quandoque publicas disputationes coram populo cum iis inire, et relinquere iudicium populo, ut sequatur, quos viderit melioribus rationibus niti: quomodo fecit Elias lib. III. Reg. cap. XVIII qui cum non posset aliter revocare populum a cultu Baal, instituit certamen cum Prophetis Baal, præsentem populo, et ait: *Qui exaudierit per ignem, ille sit Deus. Si Dominus est Deus, sequimini illum, si Baal est Deus, sequimini eum* (1).

His notatis, dico ad illa omnia loca, in illis disputationibus datum esse populo iudicium privatum, non publicum, et hoc quia non poterat aliter fieri. Id quod ex illa epist. 32 Ambrosii intelligi potest. Sic enim ait: «Veniant plane si qui sunt, ad Ecclesiam, audiant eum populo, non ut quisquam iudex resideat; sed unusquisque de suo affectu

habeat examen, et eligat quem sequatur.» Ubi vides negari populo iudicium publicum, tribui privatum. Cur autem tribueretur privatum, causa erat, quia tunc Mediolani imperator Arianis favebat, nec poterat aliud obtineri. Hoc in genere ad illa omnia loca dici potest. In particulari autem, ad illud de Nicæno Concilio, sciendum est, Laicos non esse vocatos, nec interfuisse actis Concilii; sed per se venisse, ut extra Concilium disputarent cum Episcopis, quos audierat ex toto orbe eo convenisse. Vide Rufinum I, x, c. 3.

CAPUT XVII.

Quot Episcopi requirantur ad generale Concilium.

Præter hæc argumenta hæreticorum, movent Catholici unum dubium de his, qui interesse debent in Concilio; nam vel ad generale Concilium faciendum requiruntur omnes Episcopi totius orbis, vel aliqui tantum; si omnes, nullum fuit ergo hæcæus Concilium generale, neque etiam videtur deinceps futurum; si aliqui tantum, quinam illi sunt? non enim videtur major ratio de uno, quam de alio.

Respondetur, non posse istam questionem solvi melius, quam ex consuetudine Ecclesie, et ex iis Conciliis, quæ omnium consensu generalia fuerunt, qualia sunt quatuor prima. Ex consuetudine autem Ecclesie colligimus quatuor conditiones et sufficere et requiri ad generale Concilium. Prima est, ut evocatio sit generalis, ita ut innotescat omnibus majoribus Christianis provinciis. Id enim constat semper fuisse servatum, adeo ut septima Synodus, act. 6. ideo iudicaverit Concilium Constantinopolitanum contra imagines, non fuisse generale, quia non exiit sonus ejus in omnem terram.

Secunda, ut ex Episcopis nullus excludatur, undecumque veniat, modo constat eum esse Episcopum et non excommunicatum.

Tertia, ut adsint per se, vel per alios, quatuor præcipui Patriarchæ, præter summum

Pontificem, videlicet Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiocheum, Hierosolymitanum, quia istis suberant omnes alii Episcopi. Id patet tum ex usu, tum ex VII Synodo, act. 6. ubi censetur, Constantinopolitanum contra imagines, non fuisse generale Concilium, quia non habuit Patriarchas: et in VIII Synodo, act. 9. recipitur cum gaudio Vicarius Patriarchæ Alexandrini, tanquam sine illo aliquid defuisset Synodi plenitudinis. Porro hæc tertia non omnino necessaria, sed tantum ad bene esse iudicabatur; nam Synodus tertia sine Patriarcha Antiochæno damnavit Nestorium Constantinopolitanum; et Synodus Chalcedonensis, sine Patriarcha Alexandrino omnia fere conclusit; et nunc non sunt necessarii isti Patriarchæ, quia hæretici vel certe schismatici sunt.

Quarta, ut saltem ex majori parte Christianarum provinciarum aliqui adveniant, et si quidem Concilium sit in Oriente, semper visum est sufficere, si ex provinciis omnibus Orientis Episcopi conveniant multi; ex toto autem Occidente mittantur aliqui a summo Pontifice, qui suppleant aliorum locum. Et e contrario, si celebratur in Occidente, conveniant, ex omnibus provinciis Occidentis multi; ex Oriente autem pauci aliqui veniant nomine aliorum. Sic in Concilio Nicæno I, ex Occidente solum fuerunt duo Presbyteri missi ex Italia, unus Episcopus ex Gallia, unus ex Hispania, unus ex Africa. In Concilio II et III, nulli fuerunt ex Occidente, sed tamen Pontifices Damasus et Cælestinus Concilia illa confirmarunt, nomine suo, et aliorum Episcoporum Occidentis, quos ipsi Romæ collegerant. In Concilio IV, solum fuerunt legati Leonis, et præterea misit ipse consensus aliorum Episcoporum Hispaniæ, Galliæ, et Italiæ, qui in suis provinciis celebratis Conciliis ad Leonem scripserant, se in omnibus sententiam ejus sequi. Vide tomos Conciliorum.

E contrario vero ad Concilia Occidentis, ut Lateranense sub Innocentio III, Lugdunense, sub Gregorio X, Viennense, sub Clemente V, ac nuper Tridentinum venerunt Episcopi frequentes ex toto Occidente, ex Oriente vero pauci quidam damtaxat. Ex quo sequitur, posse interdum Concilia nationalia esse multo majora generalibus, quoad numerum Episcoporum, et tamen minora quoad auctoritatem; nam Concilium II tantum habuit 150 Episcopos ex variis provinciis, et nationibus, et Concilium Carthagi-

niense nationale ex sola Africa, tempore B. Augustini, habuit Episcopos 217, ut refert Prosper in Chronico anni 420.

CAPUT XVIII.

Episcopi in Conciliis non Consiliarios, sed Iudices esse.

Sequitur postrema questio de forma Conciliorum, qua tamen bipartita erit. Primo, namque explicandum occurrit, an Concilia habeant formam iudicii, an tantum inquisitionis. Secundo, hoc definito, quod habeant formam iudicii, quis debeat esse ordo inter iudices; ut enim in corpore forma dicitur figura, sive ordo omnium membrorum suo loco positurum, ita in cœtu hominum forma dicitur ordo quidam, quo præest, qui debet præesse, subest, qui debet subesse. Est ergo prima pars questionis: An Concilium sit verum iudicium, et Episcopi veri iudices, ita ut standum sit eorum sententia, quia ipsi sic statuerunt, quomodo statet sententia Prætoris in causis politicis: an vero tantum sit inquisitio quædam, et tantum valeat decretum Concilii, quantum valet ejus ratio: quomodo loquimur de decisionibus Doctorem, quas vel in scholis, vel in suis commentariis faciunt.

Hæretici hujus temporis in hoc fere omnes conveniunt, quod Concilium non sit, nisi inquisitio, et quod solus Christus, et verbum ejus scriptum habeat suffragium decisivum, et ideo dicunt, non esse attendendum numerum suffragiorum, et sæpe magis sequendum unum, qui pro se Scripturam adferat, quam totum reliquum Concilium. Et inde etiam deducunt, licere unicuique examinare decreta Concilii, et recipere, vel non recipere, ut voluerit. Ita Lutherus docet in assertionem artic. 29, et apud Cochleum in quintensio articulis art. 115. Idem vult Calvinus lib. IV, cap. 9, §. 8. Institut. Idem scribit Brentius in Confessione Wirtembergica, c. de Scriptura, et c. de Conciliis, Kennitius quoque in Examine IV. sess. Concilii Tridentini, passim Catholicos reprehendit, quod tribuant Episcopis prætoriam auctoritatem iudicandi de controversiis.

Denique, libellus Protestantium, ubi ex-

(1) III. Reg. XVIII, 24.

plieant causas cur ad Concilium non venerint, diserte docet, non debere in Concilio conveniri, ut votis et suffragiis quaestiones definiantur, sed ut inter tam multos aliquis reperiat, qui ex Scriptura ostendat, quid sequendum sit; et aliquem talem præponendum Concilio numerosissimo, etiamsi arena numerum vinceret. Hac sententia ostendunt heretici, quam parvi faciunt Concilia, et quod vere nihil aliud cupiant, quam quaestiones nunquam finire. Vide plura in hoc eodem libro cap. 20.

Nos ergo dicimus, confessum Episcoporum in Conciliis legitimis esse verum Iudicium confessum, et eorum decreta et leges necessario sequendas. Probat primum tribus Scripturis. Prima est Deuter. XVII ubi iubentur, qui dubia habent, recurrere ad Sacerdotum Concilia, et: *Qui non obedierit eorum sententiae, morte condemnatur.* Secunda Matth. XVIII: *Si Ecclesiam non audiverit, sit tibi velut Ethnicus, et Publicanus* (1). Hic enim locus, etsi varias explanationes admittat, tamen cum Concilium legitimum omnium consensu maxime proprie dici possit Ecclesia, non potest ullo modo rejici hæc explicatio, qua asserimus, Dominum jussisse ut sententiae legitimi Concilii obediamus. Tertia Act. XV et XVI, ubi Paulus pertransiens civitates varias, præcipiebat eis custodire dogmata, quae erant decreta ab Apostolis in Concilio Hierosolymitano. De quo Concilio tria notanda sunt.

Primum est, in eo Concilio non ex Scripturis, sed ad suffragia Apostolorum definitam esse quaestionem. Non enim quaestio erat, ut adversarii fingunt, an sola fides justificet, sed an circumcisio, et caetera legales caeremoniae essent necessariae Christianis. Id quod manifeste colligitur tum ex occasione Synodi, de qua sic loquitur S. Lucas, Act. XV: *Surrezerunt quidam de haeresi Phariseorum, qui crederent, dicentes: Quia oportet circumcidi eos, præcipere quoque servare legem Moysi. Conveneruntque Apostoli et seniores videre de verbo hoc etc.* (2). Tum ex epistola Concilii, in qua nihil mandatur, nisi abstinencia a sanguine, suffocato, et immolatiis, et liberantur Gentes ab omnibus aliis Judaicis caeremoniis. Certe autem nihil horum in Scripturis habebatur; ubi enim, quaeso, scriptum erat, ut Gentes non servarent legalia, excepto, mandato de abstinencia a sanguine, suf-

focato, et immolatiis?

Alterum est notandum, Apostolorum sententiam non fuisse permissam examini discipulorum, sed simpliciter imperatum fuisse, ut obedirent, ut clarissime constat ex locis citatis Act. XV et XVI, quare adversarii, qui Conciliorum sententiam examinari volunt ab unoquoque homine privato, cum Scriptura manifestissime pugnant.

Tertium est, Concilii Apostolici definitionem, veram legem fuisse obligantem in conscientia. De qua re supra disseruimus in quarto libro de Pontifice. Et sane id satis Lucas ostendit cum modo præcepta, modo decreta, et dogmata appellat.

Secundo, probatur ex ipsis Conciliis; nam Concilia omnia dicunt anathema non obtemperantibus; vocant sua decreta canones, sive leges Ecclesiasticas, cum subscribunt, Episcopi dicunt: *Ego N. defuimus subscripsi.* Praeterea in Concilio Chalcedonensi, act. 4. cum decem Episcopi Aegypti nolent acquiescere, iudicio majoris partis, pro hereticis habebantur. Quae omnia sunt apertissima argumenta, quod Concilia sint vera iudicia.

Probatur tertio; nam si non esset in Conciliis agendum suffragiis, sed disputationibus tantum, perperam fieret, ut soli Episcopi sententiam ferrent, cum munus disputandi sit hominum eruditorum, sive sint Episcopi, sive non. Cujus contrarium jam supra ostendimus. Frustra etiam vocarentur Episcopi aliqui rudes, et simplices, quales aliquos fuisse in Concilio Nicæno scribit Rufinus lib. X hist. cap. 3. Adde, quod Protestantes in illo suo libello aperte secum pugnant; nam in eo libello docent, debere etiam Laicos cum Episcopis habere suffragium decisivum; et ibidem paulo post dicunt, non debere in Conciliis aliquid definiri ex multitudine suffragiorum, sed tantum ex testimoniis Scripturarum. Multa alia adferemus postea, cum disputabimus, an Concilia possint errare?

At obijciunt exemplum Paphnutii, qui apud Socratem lib. I, cap. 8. et Sozomenum lib. I, cap. 22. toti Concilio Nicæno volenti prohibere Sacerdotibus usum uxorum, solus liber resistit, et prævaluit. Lutherus artic. 145. ex quingentis, apud Cochlaeum in septicipite, cap. 34: « Res, inquit, est insana, quod Concilia concludere et statuere volunt,

quid credendum sit; cum saepe nullus vir ibi sit, qui divinum Spiritum, vel modicum offerat, sicut contigit in Concilio Nicæno, ubi tractabant et volebant leges condere super statu Ecclesiastico, ne essent in Matrimonio. Ibi jam omnes erant falsi; tunc procedebat unus tantum homo Paphnutius, et refutavit hoc totum, dixit: Non ita, hoc non est Christianum, tunc totum Concilium oportuit ab ista conclusione desistere. »

Respondeo Primo: incertam esse hanc narrationem, cum ejus non meminerint antiquiores, Eusebius, Athanasius, Epiphanius, Rufinus etc. Secundo, si vera sit narratio, Paphnutium ante definitionem Concilii resitisse, ut ipsimet auctores testantur, proinde hoc exemplum non esse ad propositum. Tertio dico, Paphnutium non allegasse Scripturam, sed solum auctoritate sua contendisse, et idcirco, iudicio adversariorum, non debuisse audiri. Quarto addo, Paphnutium solum cupivisse, non interdicti usum uxorum, qui eas habebant; tamen hortatum esse Synodum, ut severe interdiceret Sacerdotibus et Monachis, ne post sacram Ordinationem, vel Professionem uxores ducerent, ut ibidem Socrates et Sozomenus testantur. Ex quo mirum est, si non confundantur Lutherani, qui contra Paphnutii sententiam uxores ducunt, etiamsi Monachi et Sacerdotes fuerint.

Ado postremo, Concilium statuisse plane contrarium ejus, quod isti ex Paphnutio referunt. Nam statuit can. 3. ne in domibus Sacerdotum sint ullae feminae, præter matrem, sororem vel amitam. Unde Epiphanius haeresi 59, dicit, esse contra canones ut Sacerdos, aut Diaconus, vel Subdiaconus liberos gignat. Quocirca Lutherus more suo secum pugnant, in lib. de Conciliis parte prima, aperte dicit: Concilium Nicænum prohibuisse Sacerdotibus usum uxorum, ac se non intelligere Spiritum sanctum in eo Concilio, cum, et castrationem prohibeat, et contubernium foeminarum.

Obijciunt secundo aliqui Catholici; Si omnes Episcopi essent Iudices, teneretur Pontifex, qui Concilio praesidet in decretis faciendis sequi majorem partem Episcoporum; at falsum est, cum Damasus irritaverit acta Concilii Ariminensis quibus major pars Episcoporum consenserat, ut patet ex epist. Damasi ad Episcopos Illyrii, et Leo irritaverit

quoddam decretum Concilii Chalcedonensis, cui etiam major pars Concilii assenserat, ut ipse Leo testatur epist. 33, 34 et 35.

Respondeo primo, nunquam fortasse adhuc accidisse, ut Pontifex sequeretur minorem partem in Concilio, quando remota fraude et dolo, sententias dixerunt. Quod dico propter Concilia Ariminense et Chalcedonense, quae fraude non caruerunt; nam in Ariminensi deceptos fuisse Catholicos verbi Graeci obscuritate, testatur Rufinus lib. X. c. 21. in Chalcedonensi autem fuisse fraudem, patet ex act. 16. ejus Concilii, ubi Vicarii Romani Pontificis conqueuntur, quod se absentibus fraudulenter factum esset illud decretum.

Dico secundo, Praesidem Concilii, ut Praesidem, debere sequi ut decreto formando majorem partem suffragiorum, tamen Pontificem, non ut Praesidem, sed ut Principem Ecclesiae summum posse retractare illud iudicium; et consequenter, si ipse sit Praeses Concilii, posse, non ut Praesidem, sed ut Principem summum, non sequi majorem partem, quemadmodum in temporalibus iudiciis debet Praeses a Rege constitutus, sequi majorem partem Iudicum, tamen Rex, tanquam Superior, potest totum iudicium irritare. Et hoc maxime locum habet in Pontifice, cuius est confirmare, et dirigere fratres suos, et ad hoc habet assistentiam Spiritus sancti, ne erret, iuxta illud Lucae XXII: *Rogavi pro te etc* (1). Vide Joannem de Turrecremata lib. III. cap. 63 et 64, et Canum lib. V. cap. 5, quaest. 2.

CAPUT XIX.

Cujus sit generali Concilio praesidere.

Alter pars quaestionis est: An debeat aliquis praesidere, et quis ille sit. Haeretici nostri temporis docent, ordinarium Praesidem Conciliorum debere esse Imperatorem, vel aliquem ab eo missum, vel si nullum ipse mittat, debere ab ipsa Synodo constitui. Et re ipsa, dicunt, in Conciliis generalibus antiquis non praefuisse fere unquam Romanum Pontificem, sed vel Imperatorem, aut ejus

(1) Deut. XVII, 12; Matth. XVIII, 17. — (2) Act. XV, 5 et seq.

(1) Luc. XXII, 32.